

ACC. N:R M. 15671: 1-3.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *lantbr. Wihlborg Larsson, Perstorp*
född år 1878 "
Härad: *N. Åsbo* Berättare: *olika personer*
Socken: *Perstorp o. Odeljunga* Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: *1961* Född år _____ i _____

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lokal - och personhistoria. s. 1-3.

LUF 117

28/11-61

Skriv endast på denna sida.

Efter de gamles berättelser.

I början av 1900 talet fanns det flera goda berättare bland de äldre personer som då levde, tyvärr beaktades deras berättelser föga och endast något litet blev upptecknat. Av det som bevarats i minnet är det mesta utan något egentligt sammanhang och i flera fall är det glömt vilken av de gamle som den eller den berättaren. Min farmoder född 1827, död 1910, tillhörde en gammal släkt, som kan följas tillbaka till den tid Skåne var danskt och en gren av denna släkt har ända fram till senare år innehaft ett hemman i Perstorps socken, beläget i Spjutseröds by och under svensk tid benämnts Torpet. Enligt en inom släkten bevarad sägen skall den innehavare av hemmanet, som under dansk tid benämndes Østergård, vilken vid Skånes övergång till Sverige var med att i Örkelljunga underteckna trohetsförsäkran till svenske konungen, blivit dräpt av snapphanar och begraven å hemmanets ägor. Namnet på honom har blivit glömt, men troddes vara Tufve, ett inom släkten mycket ofta förekommande namn. Genom nutida forskningar har framkommit, att denna gård ägdes vid ifrågavarande tid av en Tufve Tufvesson, som var länsman och rotemästare. Det kan sannolikt antagas att det var denne som snapphanarna hade ont i sinnet till på grund av utskrivningarna och den gamla sägen kan ha verkligt underlag.

Några berättelser om krigshändelser har icke omtalats från Perstorps socken, men väl från Oderljunga som numera ingår i Perstorps kommun, det handlar om snapphanar som inträngt i en gård, Bygget, i Kåshessle by och tvingat sig till förplägnad, varvid bondhustrun lade gift i en ärtsoppa, samt om en skärmytsling mellan snapphanar och svensk tropp vid en plats som kallats Troedsberga hägnad. Gamla danska mynt hittades för några år sedan på en åker i Troedsberga och senast förra året hittades åter ett par stycken i närheten av husbyggnaderna. Om kungabesök berättade min fader, född 1857, död 1930, att Karl XV och danske kungen Fredrik VII, samtidigt voro i Ebbarps by vid en manöver i trakterna kring Ljungbyhed. Tvenne krigsmansänkor gingo fram till Karl XV och beklagade sig att de fingo för liten pension, kungen gav dem då pengar och lovade att undersöka hur det låg till med krigsmansänkors understöd.

Å byn Toarps utmark i Oderljunga socken ligger en kolossal stensamling på ett ställe, som enligt en gammal sägen, i forna dagar, varit en fogdeborg som raserats. Här har under förra århundradet gjorts grävningar för att söka efter förmodade skatter. Intet hittades dock. Enligt en annan gammal sä-

Luf 117

från Oderljunga, som min moder berättat, skulle på någon plats i socknen ha hittats nergrävda penningar, men ingen kunde taga upp dem, ty platsen vamlade av ormar. En präst skulle vid ett tillfälle ha följt med skattsökare och då dessa började gräva kommo ormarna fram i stor mängd. Prästen tog då ormarna med bara händerna och höll dem fastklämda mellan fingrarna, så länge att de skattsökande fingo tillfälle plocka åt sig en del mynt.

Enligt en gammal sägen skulle Oderljunga kyrkklocka blivit stulen, någon gång långt tillbaka, församlingsborna togo då Perstorps klocka till sin kyrka, Oderljunga var moderförsamling i pastoratet, varför deras kyrka i första rummet skulle ha klocka. Perstorp saknade sedan under lång tid kyrkklocka, det var en dyr sak att köpa och församlingen var fattig. Sedan blev en klocka skänkt av innehavarna till det dåvarande Skånska Glasbruket, Adlersteens arvingar, detta är textat å klockan. Å byn Spjutseröds ägor finnes en höjd, kallad Kyrkhultet, varav benämningen härleder har ingen någon uppgift om, huruvida platsen varit avsedd till kyrkbygge i forna dagar, eller någon annan orsak, har icke omtalats. Försvunna kyrkvägar i Perstorps socken har omnämnts två stycken. Den ena ledde från Kellstorps by i många slingrande krökar fram till kyrkbyn. Den 1951 avlidne hemmansägaren Aron Månsson i Perstorp omtalade att han av äldre personer erhållit upplysningar om var denna väg ledde fram och att den bitvis kunde spåras. Tyvärr avled Månsson tämligen strax efter det han omtalat detta och den upptäcktsfärd vi hade beslutat blev inte av. Förra året, 1960, gjorde emellertid jag och en annan person en promenad åt det håll Månssons omtalat och det var möjligt att på flera ställen å marken upptäcka var denna väg lett och vi kunde i huvudsak finna dess ungefärliga läge. Den andra vägen ledde från Tostarps by över fäladerna å Tostarps ägor och genom Ebbarps hagmarker. På några ställen ha stensatta vägytor hittats under mossa och grästäck och i en grandunge synes tydligt var vägen legat. Den utmynnade vid gårdarna i Ebbarp till landsvägen mot Markaryd, denna begagnades därefter tills man kom över ån vareftervägen avvök åt öster mot Björstorps och Lillaryds byar. Denna väg skall i forna dagar varit kyrkväg för Tostarps, Ebbarps, Blekemåsa, Björstorps och Lillaryds byar. Landsvägen mellan Ebbarp och Perstorp fanns icke denna tid. Huruvida den blev byggd redan under dansk tid, veta vi ej, men det är dock ganska troligt. I Blekemåsa finnes invid vägen en dalgång, kallad Kungsdalen, namnet har möjligen kommit därav att Karl XV och Fredrik VII

hade sina tält uppslagna där under ovan omtalade manöver, men somliga äldre personer ha ansett benämningen vara äldre och kunde antagas ha varit en rastplats för svenske kungen Karl Knutsson, då han tågade härigenom.

Spökhistorierna som de gamle omtalade äro mångtaliga. Som flera generationer bott å samma trakt, blevo dessa historier väl bevarade. Sålunda har jag hört omtalas spökerier från platser längs landsvägen genom hela socknen. Längst västerut vid Åmods fälad hörde man nattetid barnskrik, detta skulle bero på att ett barn utlagts att själdö. Vid Blekemåsa skyntades en stor sugga som följde vägkanten nattetid, den 1950 avlidne Sven Johansson påstod sig ha skådat den i sin ungdom, i Ebbarp gick en huvudlös man genom byn, det skulle väl vara den lantmähare som gjort orätt vid mätningen vid skiftet, en historia som finnes så gott som allestädes, vid en plats å Troedsberga fälad, där ett dråp skett, hördes skrik och oväsen, vid en bäck i närheten sprang ett svin som hoppade ner i bäcken och ansågs som bäckamannen i ett hus längre norrut bodde en gumma i början av 1900 talet, Anna Pålsson, hon påstod att i huset spökade det flera nätter å rad, när hon hade lagt sig att sova var det något som drog henne i håret. När missionshuset i Harholma blev byggt någon gång på 1800 talet bodde där en gammal knekt, som ansågs vara religiös, (egendomligt nog), han flyttade därifrån ty det spökade där hade han sagt. På många andra platser i socknen spökade det. I Kellstorp syntes en likkista på en gödselhög på en gård som en gång hade nerbränt, var vid personer innebrändes, vid den s.k. Brudstenen i Ybbarp, där en brud en gång omkommit vid en skenolycka vid hemfärd efter vigseln, syntes ett sken, o.s.v. Många flera spökhistorier ha omtalats, men detta får vara tillräckligt för att bevisa fantasi och berättarkonst.